

Strana 1

Side 1

FRANTIŠEK TŮMA

PARTHIA D MOLL PRO ORCHESTR

PARTHIA D MINOR FOR ORCHESTRA

- I. Andante
- II. Presto
- III. Arieta
- IV. Menuett
- V. Presto

Akademičtí komorní sólisté, řídí František Hertl

Zdeněk Zindel — viola (ve 3. větě)

Academy Chamber Soloists of Prague,
conducted by František Hertl

Zdeněk Zindel — viola (in the 3rd
Movement)

JAN DISMAS ZELENKA (1679—1745) patří k českým hudebníkům, kteří rozvíjeli a uplatňovali své doma získané dispozice v cizině, kde dosáhli velkého ohlasu (o Zelenkovu hudbu se zajímal a znal ji J. S. Bach a G. Ph. Telemann) a podstatně přispěli ke slohovému vývoji baroka a později klasicismu. Zelenkovým prvním učitelem byl zřejmě jeho otec, kantor a varhaník; další školení získal v Praze na jezuitském gymnasiu. Svě hudební vzdělání doplnil ve Vídni u J. J. Fuxe (1715) a v Benátkách. Roku 1717 se vrátil přes Vídeň do Drážďan, kde působil už od roku 1710 jako kontrabasista v kapele saského kurfiřta a roku 1721 tam byl jmenován kapelníkem a později skladatelem chrámové hudby.

V roce 1723 se Zelenka aktivně podílel jako skladatel i orchestrální hráč na kontrabas na slavnostech u příležitosti korunovace Karla VI. na českého krále. Kromě alegorické hry *Sub olea pacis* zkomponoval za tohoto svého pražského pobytu také jiné skladby, mezi nimi i ouverturu *Ipocondria*, která nese zřetelné stopy francouzského vlivu. Po úvodním *Grave* následuje fugované *Allegro*, jehož hlavní téma, doprovázené stálým protihlasem v šestnáctinách, tónomalebně ozřejmuje název skladby. Závěrečné *Lentement* svou náladou dává tušit špatný konec hypochondra.

FRANTIŠEK IGNÁC TŮMA (1704—1774) byl za pražských studií u jezuitů pravděpodobně též tenoristou u sv. Jakuba. Hudebně se dále vzdě-

laval ve Vídni u J. J. Fuchse, kam ho poslal jeho zaměstnavatel, hrabě Frant. Ferd. Kinský. S doporučujícím dopisem Kinského se Tůma ucházel v roce 1734 o místo kapelníka svatovítské katedrály, avšak marně. Vrátil se tedy znovu do Vídně a stal se roku 1741 komorním skladatelem a kapelníkem císařovny Alžběty, vdovy po Karlu VI. Po její smrti (1750) byl pensionován, žil v různých řádových domech a věnoval se skladbě a vyučování. Sloh jeho tvorby je typickým obrazem období přechodu od baroka ke klasicismu: zachovává ještě barokní dispozice, avšak snaží se je přizpůsobit novým požadavkům. Tyto znaky má také *Parthia d moll*; její vstupní *Andante* je převážně homofonní, kontrapunkt je pouze naznačen. Podobně je tomu v tanečním *Prestu*, kde se nové tendence projevují umístěním výchozího tématu do unisona houslí. *Arieta* s violovým sólem je svou subjektivní melodikou dokladem toho, jak úzce souvisí barokní pathos s probouzejícím se romantickým citem. V *menuetu* se nový sloh hlásí lidovou melodikou *tría*, v závěrečném *Prestu* se stávají imitace spolu se sekvencemi nástrojem naznačené prováděcí práce.

KAREL STAMIC (1745—1801), starší syn slavného J. V. Stamice, se narodil a žil v cizině. Vyrstl ve slavné době mannheimské kapely a stal se v sedmnácti letech jejím členem ve skupině druhých houslí. Roku 1770 se stal dvorním skladatelem hraběte de Noailles v Paříži a podnikal odtud jako virtuos na violu a violu d'amore četné koncertní cesty (Německo, Holandsko, Anglie). V posledních letech života se věnoval kromě velkých skladatelských plánů také výrobě zlata (v jeho pozůstalosti se zachovala velká alchymistická knihovna).

Orchestrální kvartet *F dur op. 4, IV* (komponovaný pravděpodobně v sedmdesátých letech 18. století) dosáhl brzy velké popularity, jak o tom svědčí četné tisky, jež následovaly brzy po prvním vydání. Má všechny charakteristické slohové znaky mannheimské školy; jeho sazba dokumentuje velkou znalost provozovací praxe a vysokou kulturu mannheimského orchestru. *Sonátová* forma je ve všech větách užita s velkou suverenitou, vždy přizpůsobena výrazovému záměru (zvláště ve druhé větě); *expozi*ce je většinou nejrozmanitější částí, provedení je krátké a převážně figurativní a *repríza* neúplná. Maximální zpěvnost, jež se projevuje i v hlavním tématu (jak první, tak třetí věty) znamená vývojový posun ke galantnímu stylu.

Komorní orchestr posluchačů hudební fakulty AMU v Praze, „Akademičtí komorní sólisté“, vznikl pod vedením profesora Františka Hertla na podzim roku 1968. Základem souboru je smyčcový ansámbl, doplňovaný podle potřeb repertoáru, jenž sahá od předklasických autorů až k soudobé české hudbě (V. Kalabis, J. Feld, Jan Hanuš aj.). Akademičtí komorní sólisté mají za sebou mnohé nahrávky v rozhlasových studiích a v roce 1969 s úspěchem vystupovali ve Švédsku.

Strana 2

Side 2

JAN DISMAS ZELENKA

IPOCONDRIA

PŘEDEHRA PRO ORCHESTR
OVERTURE FOR ORCHESTRA

Musici de Praga, řídí František Vajnar

Musici de Praga, conducted by František Vajnar

JAN DISMAS ZELENKA (1679—1745) was among those Czech musician whose native musicianship, applied and developed abroad, won them considerable fame (Zelenka's work was known and admired by J. S. Bach and G. Ph. Telemann), and who contributed in no mean way to the development of the baroque, and later classicist, style. Zelenka's initial tutor appears to have been his father, cantor and organ player. A graduate of the Prague Jesuit Gymnasium, Zelenka went abroad to gain further musical education in Vienna under J. J. Fux (1715) and in Venice. In 1717, he returned (by way of Vienna) to Dresden, where he had worked previously (in 1710) as double bass player in the orchestra of the Palatine of Saxony; there, he was appointed conductor (in 1721), and later composer of church music.

In 1723, Zelenka actively contributed (as composer and double bass player) to the ceremonies in connection with Charles VI's coronation as King of Bohemia. Apart from the allegorical play *Sub olea pacis*, he composed several other works during his stay in Prague, including the *Ipocondria* overture, with distinct French influences. In the latter, the introductory *Grave* is followed by the fugue-type *Allegro* whose main theme — consistently counter-pointed by a semiquaver part — explains the composition's title name by means of *Tonmalerei*. The final *Lentement* produces a mood of evil final prospects for the hypochondriac.

FRANTIŠEK IGNÁC TŮMA (1704—1774) also attended the Jesuit school in Prague, and most probably he also sang the tenor at Prague's St. James Church. His employer, Count Ferdinand Kinský, sent him to Vienna for advanced study under J. J. Fux. It was with Kinský's letter of recommendation that Tůma applied in 1734 for the post of orchestra conductor at Prague's St. Vitus Cathedral, but he failed, and returned to Vienna. Empress Elisabeth, the widow of Charles VI, appointed him her chamber composer and conductor in 1741; after her death in 1750, Tůma went into retirement to live with various orders and to compose and teach.

Tůma's style is typical of the transition period from the baroque to classicism: the pattern remains baroque, but he tries to suit it to new requirements. These features are evident in his *Parthia D minor*; the introductory *Andante* is prevailingly homophonic, with counterpoint merely sketched. Similarly, the dance-like *Presto* manifests the emerging new trends in its opening theme, played by violins in unison. The *Arietta*, with its viola solo, shows in its personally emotional melody line the close relationship between the baroque pathos and the emerging romantic feelings. In the *Minuet*, the new style makes its appearance in the folk-like tune of the *Trio*; in the final *Presto*, imitations and sequences become the working tools of the sketched treatment.

KAREL STAMIC

ORCHESTRÁLNÍ KVARTET F DUR, op. 4, IV.

ORCHESTRAL QUARTET F MAJOR,
Op. 4, IV

- I. Allegro assai
- II. Andante ma allegretto
- III. Presto assai

Akademičtí komorní sólisté, řídí František Hertl

Academy Chamber Soloists of Prague,
conducted by František Hertl

KAREL STAMIC (1745—1801), the elder son of the famous J. V. Stamice, was born and lived abroad. His youth coincided with the supreme era of the Mannheim Orchestra, and at the age of seventeen he was appointed one of its second violinists. Count de Noailles of Paris appointed him his court composer in 1770, and from Paris Stamic made many concert tours abroad (Germany, Holland, England) as viola and viola d'amore virtuoso. The final years of his life were occupied by ambitious composing plans and by dabbling in the making of gold (a large alchemist library was found among his possessions after his death).

Stamic's *Orchestral Quartet in F major, Op. 4, IV* (probably composed in the 1770's) soon became highly popular, as shown by the many reprints produced after the initial publication. It has all the characteristics of the Mannheim School style; it is written in a manner that shows the composer's profound experience of instrumental practice and the high standard of musicianship of the Mannheim orchestra. The sonata form is masterfully applied in every single movement and consistently adapted to the intended expression (particularly in the 2nd movement), the exposition is usually the longest part, the treatment is short and prevailingly figurative, the reprise incomplete. The maximum tunefulness apparent in the main themes (in both the 1st and the 3rd movement) indicates a shift in the direction of the gallant style.

The Student Chamber Orchestra of the Music Department of Prague's Academy of Musical Arts, the „Academy Chamber Soloists“, was founded under the leadership of Professor František Hertl in autumn 1968. The strings ensemble the orchestra's core, is supplemented by other instruments depending on the requirements posed by the repertoire which extends from pre-classicist composers to contemporary Czech music (V. Kalabis, J. Feld, J. Hanuš, etc.). The Academy Chamber Soloists have made many recordings in radio studios, and in 1969 they made a successful tour of Sweden.